

26.11.2021 D/260/04.07.02/2021, 237/54/2015
D/257/04.07.02/2021, 236/54/2015

Jakelussa mainitut

Tarkastuskertomus 3/2017 Yritysten investointien edistäminen: Kokonaisarviointi

Tarkastuskertomus 4/2017 Yritysten investointien edistäminen: Neljän toimialan näkökulma

Jälkiseurantaraportti

Valtiontalouden tarkastusvirasto on tehnyt vakiomenettelyn mukaisesti jälkiseurannan tuloksellisuus-tarkastuksista Yritysten investointien edistäminen: Kokonaisarviointi (3/2017) ja Yritysten investointien edistäminen: Neljän toimialan näkökulma (4/2017).

Jälkiseurantaraportissa selvitetään, miten tarkastuksen kohteena olevat asiat ovat kehittyneet ja mihin toimiin tarkastuskertomuksessa annettujen suositusten ja muiden kannanottojen perusteella on ryhdytty. Tarkastusvirasto hyödyntää tietoja raportoidessaan vuosittain eduskunnalle olennaisista tarkastushavainnoista sekä viraston tarkastustoiminnan kohdentamisessa.

1 Jälkiseurannan toteutus

Yritysten investointien edistäminen: Kokonaisarviointi -tarkastuksen suositukset olivat seuraavat:

1. Työ- ja elinkeinoministeriö suuntaa tuotekehitysrahoitusta nykyistä enemmän innovaatioiden kaupallistamiseen ja markkinointiin.
2. Valtiovarainministeriö seuraa yritysten asiakastytyvääsyyttä viranomaisten palveluihin ja kehittää valtionhallinnon toimintaa siten, että yritysten kokemukset asioinnista viranomaisten kanssa paranevat.
3. Finpro Oy hyödyntää ulkomaisten investointien houkuttelussa Suomeen nykyistä enemmän diplomaatteja ja yritysjohtajia sekä lisää pitkäjänteistä yhteydenpitoa Suomeen jo tullessiin ulkomaisiin yrityksiin. (Innovaatorahoituskeskus Tekes ja Finpro Oy yhdistettiin Business Finlandiksi vuonna 2018.)

Yritysten investointien edistäminen: Neljän toimialan näkökulma -tarkastuksen suositukset:

4. Lupaprosessien sujuvoittamiskeinoina painotetaan yhteistyön ja yksinkertaistamisen keinoja eikä pakottavia keinoja. Lupahallinto on konkreettista asiakaspalvelua, jossa vuorovaikutuksella on suuri merkitys. Jo aloitettuja sujuvoittamishankkeita on tärkeää viedä ripeästi eteenpäin.
5. Valtiovarainministeriö myötävaikuttaa siihen, että hallinnon kehittämishankkeissa vastataan yritysten odotuksiin uudeltaisesta kumppanuusajattelusta, jossa aktiivisesti kommunikoiden edistetään yhdessä yritysten investointeja mutta säilytetään kuitenkin viranomaistoiminnan puolueettomuus.

Jälkiseurantasuunnitelmissa mainittiin myös muita seurattavia asioita:

Onko Suomen talouskasvu nopeutunut ja ovatko investoinnit kasvaneet, mahdollisesti finanssikriisiä edeltäneisiin lukemiin? Onko Suomi onnistunut houkuttelemaan entistä enemmän ulkomaisia yrityksiä (uusinvestoinnit ja yritysostot)?

Mitkä ovat olleet keskeisimpiä keinoja yritysten toimintaympäristön parantamiseksi ja yritysten investointien edistämiseksi vuosina 2017–2019?

Jälkiseurannan selvityspyynnössä keskityttiin yksittäisten suositusten sijaan tarkastuskertomuksen kannanotoissa esitettyihin laajempiin kokonaisuuksiin, ja jo toteutuneiden toimien lisäksi pyydettiin näkemystä lähitulevaisuudessa tarvittavista toimista.

- Millä tavoin ulkomaiset investoinnit Suomeen (yritysostot ja uusinvestoinnit) ovat kehittyneet viimeisten noin kolmen vuoden aikana?
- Mitkä ovat olleet oman organisaationne tärkeimmät saavutukset, toimenpiteet ja taloudelliset panostukset ulkomaisten yritysten houkuttelemiseksi Suomeen tänä aikana?
- Näkemyksiänne siitä, mitä valtion olisi tärkeintä tehdä lähitulevaisuudessa, jotta ulkomaiset yritykset investoisivat enemmän Suomeen?

Jälkiseurannan selvityspyyntö lähetettiin 21.9.2020 valtiovarainministeriölle, työ- ja elinkeinoministeriölle, Business Finlandille sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle, jotka kaikki toimittivat selvityksen. Koska jälkiseurantaraportin valmistuminen viivästyi suunnitellusta, niin em. tahoille lähetettiin vielä loka-kuussa 2021 jälkiseurantaraporttiluonnos luettavaksi ja niitä pyydettiin halutessaan kommentoimaan luonnosta ja päivittämään aiemmassa selvityksessään annettuja tietoja. Muut paitsi valtiovarainministeriö lähettivät kommenttinsa ja päivityksensä, jotka on otettu huomioon lopullisessa jälkiseurantaraportissa.

Jälkiseurantaa ei kaikilta osin toteutettu alkuperäisen suunnitelman mukaisesti, vaan selvityspyyntö painottui suositusten toteutumisen sijaan muihin jälkiseurannassa seurattuihin asioihin. Syynä poikkeamiselle alkuperäisestä suunnitelmasta ovat olleet sekä organisaatio- ja toimintaympäristön muutokset vuoden 2017 jälkeen, minkä vuoksi ei ole ollut kaikilta osin tarkoituksenmukaista edetä alkuperäisen suunnitelman mukaisesti. Lisäksi yritysten investointien liikkeelle saaminen ja investoinneille suotuisa toimintaympäristö ovat edelleen talouspoliittisessa keskustelussa ja tavoitteissa keskeisessä asemassa. Siksi jälkiseurannassa pyydettiin myös näkemyksiä lähitulevaisuudessa tarvittavista toimenpiteistä.

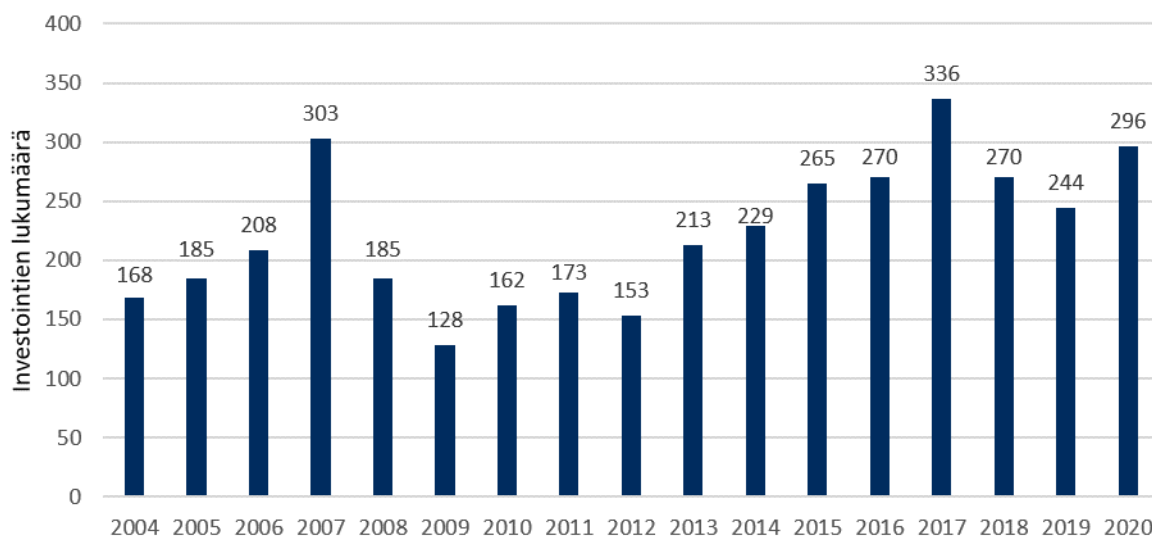
2 Jälkiseurannan havainnot

2.1 Invest in Finland -ohjelmalla on osaltaan onnistuttu houkuttelemaan uusia ulkomaisia investointeja

Uusien ulkomaisten investointien vuosittainen lukumäärä on pysynyt tasaisena mutta vuosittaisissa euromääräisissä nettoinvestoinneissa on ollut suurtakin vaihtelua

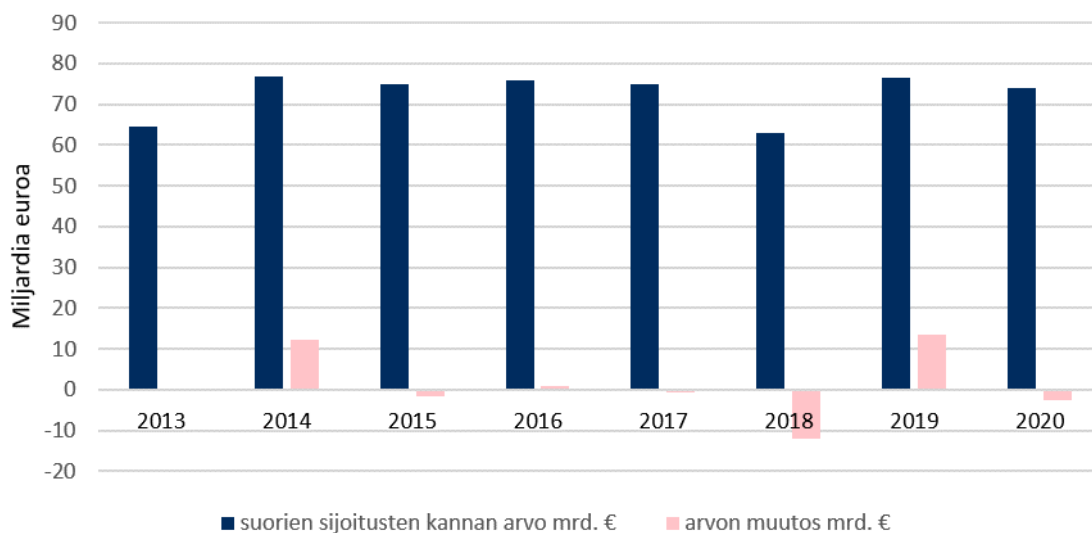
Business Finlandin selvityksen mukaan uusien ulkomaisten investointien (yritysostojen ja uusinvestointien) lukumäärä on ollut viimeisen viiden vuoden aikana suhteellisen tasainen, keskimäärin noin 283 kappaletta vuodessa. Investointien lukumäärässä on onnistuttu palaamaan vuosien 2007–2009 finanssikriisiä edeltävällä tasolle. Vuosi 2017 oli uusien ulkomaisten investointien huippuvuosi 336 investoinnilla, minkä jälkeen uusien investointien lukumäärä on vaihdellut 244–296 kappaleen välillä.

Investointien tarkastelussa on kuitenkin otettava huomioon myös investointikannan euromääräinen suuruus sekä vuosittaisten nettoinvestointien arvo euromääräisenä.

Kuvio 1: Uusien ulkomaisten investointien lukumäärä yhteensä (uusinvestoinnit ja yritysostot). Lähde: Invest in Finland ja Business Finland.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2018 Suomeen suuntautuneiden suorien investointien kannan arvo laski 12 miljardilla edellisvuodesta eli euromääräiset nettoinvestoinnit olivat negatiiviset, vaikka uusia ulkomaisia investointeja saatiin lukumääräisesti lisää 270 kappaletta. Kanta nousi jälleen 13 miljardilla eurolla vuonna 2019. Vuonna 2020 sijoituskanta laski 2,4 miljardia euroa. Vuoden 2018 poikkeusta lukuun ottamatta sijoituskannan arvo on pysynyt varsin tasaisesti noin 74–76 miljardin tasolla. Sijoituskantaa tarkastellessa tulee kuitenkin huomioida, että muun muassa konsernin sisäiset rahavirrat ja pääkonttoreiden sijaintipaikan muutos voivat vääristää arvoja.

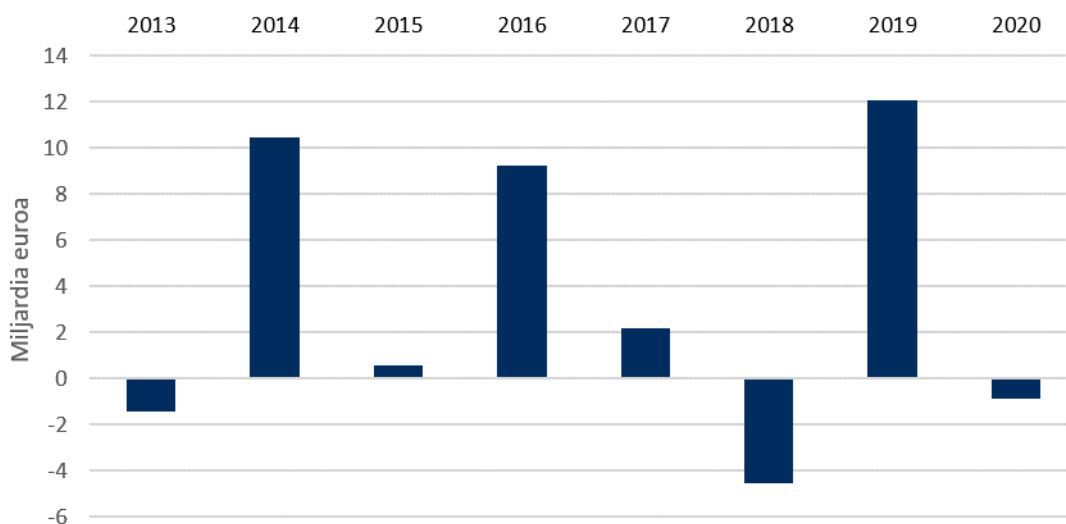

Kuvio 2: Suomeen suuntautuneiden suorien investointien kannan arvo vuosina 2013–2019 ja investointien arvon muutos edelliseen vuoteen verrattuna. Lähde: Tilastokeskus.

Suomeen tehtyjen vuosittaisten suorien sijoitusten maksuvirtaa tarkasteltaessa voidaan havaita, että maksuvirrassa on ollut vuosina 2013–2020 suurta vaihtelua. Kun vuonna 2019 sijoitusten nettomaksuvirta oli Suomeen noin 12 miljardia euroa positiivinen, niin vuonna 2020 sijoituksia vedettiin Suomesta

takaisin ulkomaille 876 miljoonaa euroa enemmän kuin sijoituksia tehtiin Suomeen. Vaikka sijoitusten euromääräinen suunta kokonaisuutena oli vuonna 2020 Suomesta pois päin, niin Invest in Finlandin mukaan sen 34 asiakasyritystä investoivat Suomeen 575 miljoonaa euroa Covid-19-pandemiasta huolimatta. Näiden investointien seurauksena Suomeen arvioitiin syntyneen 916 uutta suoraa työpaikkaa. Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vaikka kokonaisuutena investointien maksuvirta kääntyi Suomesta ulkomaille vuonna 2020, se ei ole koko totuus vaan maksuvirrassa tapahtui myös positiivista kehitystä.

Aikasarjasta voidaan havaita, että ulkomaisia sijoituksia vedettiin takaisin enemmän kuin sijoitettiin Suomeen paitsi vuonna 2020 myös vuosina 2013 ja 2018. Todennäköisesti sijoitusten maksuvirran vaihtelua ei voi selittää suoraviivaisella syy-seurausmallilla. Invest in Finlandin mukaan sen asiakasyritykset investoivat Suomeen yhteensä noin 2,9 miljardia vuosina 2017–2020 ja näiden investointien avulla luotiin vuosina 2018–2020 lähes 3 000 uutta työpaikkaa, jotka tuottivat epäsuorina ja johdannaisvaikutuksina vielä 6 000 lisätyöpaikkaa.

Kuvio 3: Suorien sijoitusten virta ulkomailta Suomeen, viiden suurimman sijoittajamaan luvut. Lähde: Tilastokeskus, maksutasetilasto.

Koronapandemia muutti maailmanlaajuisesti investointien edistämistyötä merkittävästi. Investointivirrat supistuivat 42 % vuonna 2020 ja vuonna 2021 tilanne on jatkunut monessa maassa heikkona. Monet investoinninedistämisen organisaatiot ovat siirtäneet fokustaan uusasiakashankinnasta aftercare-malliin, jossa yritetään saada markkinoille jo etabloituneita yrityksiä kasvattamaan liiketoimintaansa. Myös Suomessa on otettava huomioon aftercare-työhön suunnattavat resurssit.

2.2 Valtionhallinnon toimintaa on pyritty kehittämään suositusten suuntaisesti ja muillakin tavoin yritysten investointien edistämiseksi

Valtiovarainministeriön hallinnonalan toimenpiteet

Valtiovarainministeriö on tarkastuksen suosituksen suuntaisesti pyrkinyt parantamaan yritysten kokemuksia asiointista viranomaisten kanssa. Kehittämistoiminta on painottunut digitaalisiin palveluihin, jotta yritysten olisi mahdollista hoitaa asiointia viranomaisten kanssa aiempaa vaivattomammin ja nopeammin. Palveluiden digitalisoinnilla voidaan selkiyttää ja yhdenmukaistaa hakemusprosesseja ja mahdollistaa niin valtionhallinnon asiakkaiden kuin viranomaisten uudet toimintatavat. Se, että

yritysasiakkaiden ei enää tarvitse käydä paikan päällä virastoissa tai täyttää erilaisia paperilomakkeita, parantaa todennäköisesti yritysten tyytyväisyyttä valtionhallinnon palveluihin.

Elinkeinoelämän edustajien kutsuminen mukaan hankkeisiin ja työryhmiin edistää valtiovarainministeriön mukaan osaltaan tarkastuksessa suositeltua kumppanuusajattelua ja vuorovaikutusta yrittäjien ja hallinnon kehittäjien välillä. Esimerkkejä kumppanuusajattelun käytäntöön soveltamisesta ovat Teknologianeuvottelukunta, jonka tehtävänä on valmistella Suomelle digitalisaatioon nojaava hyvinvointia luova ja kilpailukykyä ohjaava teknologiapolitiikka. Toinen esimerkki on Digi arkeen -neuvottelukunta, joka asetettiin ensimmäisen kerran vuonna 2017 ja uudelle kolmivuotiskaudelle vuonna 2020. Kokeemukset yhteistyöstä ja työn tulokset ovat olleet valtiovarainministeriön mukaan myönteisiä.

Aluehallintovirastojen lupaprosessien sujuvoittamiseksi valtiovarainministeriö on ottanut käyttöön tarkastuksen suositusten mukaisesti ennakkoneuvottelumenettelyn vaativampien ympäristö- ja vesilupien käsittelyssä. Käsiteltävät ympäristö- ja vesilupa-asiat ovat monimutkaistuneet: kansallista ja EU-lainsäädäntöä on tullut lisää, sekä lainsäädäntö ja sen tulkinta ovat muuttuneet haastavammiksi. Ennakkoneuvotteluiden on havaittu parantaneen isojen hankkeiden hakemusten laatua, mikä puolestaan on vähentänyt lupakäsittelyn edellyttämää työmäärää ja lyhentänyt lupaprosessien kestoa.

Valtiovarainministeriö, ympäristöministeriö ja aluehallintovirastot ovat viimeksi tarkastelleet kattavasti aluehallintovirastojen ympäristö- ja vesilupatoimintaa selvityshankkeessa, jonka loppuraportti ”Aluehallintovirastojen ympäristölupavastuualueita koskeva selvitys” valmistui 28.6.2019. Lisäksi lupamenettelyjen määräaikaisten lyhentämistä lainsäädännön keinoin on selvitetty 18.5.2020 valmistuneessa VNTEAS-hankkeessa ”Investointien tehokas lupamenettely säädetyn aikarajan puitteissa”.

Ympäristölupien sähköistä asiointia on myös jatkuvasti kehitetty niin aluehallintovirastojen ympäristölupakäsittely- ja asioinnin digitalisointia koskevassa niin sanotussa eLupa-hankkeessa kuin laajemmassa palvelukerrosajatteluun pohjaavassa sekä koko julkista hallintoa koskevassa Luvat- ja valvonta -hankkeessa. Viimeisimpänä kehitysaskelena yritykset ovat voineet 1.9.2020 alkaen hakea ympäristölupaa sähköisesti Suomi.fin Luvat- ja valvonta -palvelun kautta. Luvan hakeminen verkkopalvelussa on erityisesti hyödyksi ja tarkoitettu yrityksille, joiden hankkeisiin liittyy useita lupahakemuksia useille eri viranomaisille.

Valtiovarainministeriö toteaa selvityksessään, että sujuvoitettaessa lupaprosesseja on tärkeää ottaa samalla huomioon myös asianosaiset, joiden oikeuksiin tai etuihin lupakäsittelyssä olevat hankkeet voivat vaikuttaa. Lupakäsittelyn nopeuden ohella on valtiovarainministeriön mukaan siten varmistettava myös esimerkiksi ympäristönäkökohtien huomiointi ja lupa-asian käsittely niin perusteellisesti, että ratkaisu kestää tarvittaessa myös eri oikeusasteisiin menevän tarkastelun.

Tarkastusviraston näkemys lupaprosessien sujuvoittamisesta on valtiovarainministeriön näkemyksen kanssa samansuuntainen. Yritysten asiakasnäkökulma on tärkeä ottaa kehittämisessä huomioon ja valtionhallinnon toimijoiden tulee pyrkiä toimimaan hyvän asiakaspalvelun periaatteen mukaisesti, jotta yritysten investoinneille syntyy suotuisa ympäristö. Kuitenkin on tärkeää pitää samanaikaisesti huolta siitä, että valtionhallinnon innovatiivinen ja kokeileva kehittäminen pysyy lainsäädännön puitteissa ja että viranomaistoiminta on puolueetonta ja päätökset pitkäjänteisiä ja ennakoitavia.

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimenpiteet

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonala on selvityksen mukaan pyrkinyt edistämään yritysten investointeja seuraavilla tavoilla:

- tarjoamalla asiakastarpeita vastaavia palveluja
- rahoittamalla tutkimus- ja kehittämistoiminnan projekteja ja hankkeita
- tekemällä tunnetuksi suomalaista osaamista ulkomailla
- tukemalla suomalaisten tuotteiden ja palveluiden vientiä
- edistämällä suomalaisten ja ulkomaisten yritysten yhteistyötä.

Ministeriön näkemyksen mukaan investointiympäristöä edistävästä toimenpiteistä keskeinen on ollut Business Finlandin perustaminen vuonna 2018 yhdistämällä Innovaatiotrahouskeskus Tekesin ja Finpro Oy:n toiminnot. Tällä on pyritty saavuttamaan parempi synergia innovaatiotoiminnan, viennin ja kansainvälistymisen edistämisen palveluiden välillä.

Team Finland -verkoston strategian uudistamisella vuonna 2019 on pyritty yhdistämään verkoston tavoitteet ja palvelut sekä purkamaan kansainvälistyvien PK-yritysten sujuvan palvelupolun pullonkauloja. Verkoston tavoitteena on tehdä Suomea tunnetuksi korkeatasoisen osaamisen keskittymänä sekä kytkeä ulkomaisia osaajia ja investoijia Suomeen. Yritysten investointeja on pyritty edistämään myös valmistelemalla sidosryhmien kanssa viennin ja kansainvälisen kasvun ohjelma.

Rahoitusta on suunnattu tarkastuksen suosituksen mukaisesti innovaatioiden kaupallistamiseen ja markkinointiin ainakin siten, että Business Finland rahoitti julkisen tutkimuksen ja sen kaupallistamisen edistämisen hankkeita noin 167 miljoonalla vuonna 2019 ja noin 148 miljoonalla vuonna 2020 (Co-Innovation ja Research to Business rahoitukset yhteenlaskettuna).

Lisäpanostukset Business Finlandin toimintaan ovat olleet noin 60 miljoonaa euroa vuodesta 2018 vuoteen 2021 (606,1 miljoonaa euroa vuoden 2018 tilinpäätöksessä, vuoden 2021 talousarvioesityksessä 667,6 miljoonaa euroa; koronatuksia ei ole laskettu mukaan). Lisäpanostuksilla vuosina 2018–2021 on muun muassa laajennettu Business Finlandin ulkomaanverkostoa 145 henkilöstä 175 henkilöön.

Työ- ja elinkeinoministeriön ja Business Finlandin selvitysten perusteella ei selvinnyt, onko Business Finland hyödyntänyt enemmän diplomaatteja ja yritysjohtajia Suomen tunnetuksi tekemisessä ulkomailla, kuten tarkastuksessa suositeltiin. Business Finland on jälkiseurannan havaintojen mukaan panostanut omien ulkomaan yksiköidensä toiminnan parempaan resurssointiin, rahoittanut tutkimustulosten kaupallistamiseen tähtäviä hankkeita ja edellyttänyt tukihakemuksissa markkinatutkimuksia. Myös Team Finland -verkoston toimintaa on uudistettu.

Tarkastuksessa havaittiin epäkohtia Team Finlandin toiminnassa, Suomen tekemisessä tunnetuksi ulkomailla sekä koti- ja ulkomaisten yritysten yhteistyössä Suomessa. VTV toteaa jälkiseurannan perusteella, että tarkastuksessa havaittuihin epäkohtiin on tartuttu ja että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan toimintaa on kehitetty tarkastuksen kannanottojen suuntaisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan toimenpiteet

Tarkastuksen suositus viranomaisten lupaprosessien sujuvoittamisesta koski erityisesti sosiaali- ja terveysministeriön toimintaa lääketeollisuuden investointien edistäjänä. Sosiaali- ja terveysministeriö teetti alkuvuodesta 2017 osana terveysalan kasvustrategian tiekartan toimeenpanoa esiselvityksen kansallisen lääkekehityskeskukseen perustamisesta. Selvityshenkilö ehdotti esiselvityksessä keskuksen perustamista Suomeen. Myöhemmin asiaa on käsitelty ja raportoitu lisäksi Lääkeinnovaatiot-työryhmän raportissa 13.3.2018 (Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 5/2018).

Hallitus päätti käynnistää kansallisen lääkekehityskeskukseen perustamisen kehysriihessä 2018. Tarkoitukseen varattiin 11 miljoonaa euroa seuraavan neljän vuoden ajalle (2019–2022). Keskuksen perustamisen edistämiseksi hankkeessa on tehty myös erilliset selvitykset vaihtoehtoista keskuksen sijaintipaikaksi ja oikeushenkilömuodoksi (Jyrki Liljeroos, 2019) ja kansallisen lääkekehityskeskukseen roolin kartoittamiseksi, keskuksen liiketoimintasuunnitelmaksi ja tiekartaksi sekä toimenpiteiksi yrityksen perustamiseksi (Kari Lehmusaaari, 2020). Hannu Juvonen on kevästä 2021 suunnitellut ja täsmentänyt keskuksen toimintamallia yhteistyössä etenkin lääketieteellisten yliopistojen (ja mahdollisten muiden korkeakoulujen, säätiöiden ja yritysten) kanssa keskuksen rahoittamiseksi ja perustamiseksi.

Tavoitteena on, että varsinaiset keskuksen perustamistoimet ja toiminnan käynnistyminen voitaisiin toteuttaa loppuvuonna 2021.

Jotta Suomen lääketieteellinen menestyisi kansainvälisessä kilpailussa paremmin, sosiaali- ja terveysministeriö näkee lähitulevaisuudessa keskeiseksi valtion osallistumisen lääkekehityskeskusten rahoittamiseen ja edelleen koko terveysalan ekosysteemin tukemiseen. Ministeriön mukaan kansallisen lääkekehityskeskusten perustaminen paitsi tukee terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian tavoitteita se myös vahvistaa alan toimintaedellytyksiä ja osaamista. Lisäksi keskus koituu kaikkien kansalaisten (ja erityisesti potilaiden) hyödyksi ja tukee lääketieteellisuuden yritysten investointimahdollisuuksia.

Ministeriön näkemyksen mukaan Kansallinen lääkekehityskeskus (ml. muut osaamiskeskittymät kuten kansallinen syöpäkeskus, neurokeskus, genomikeskus sekä biopankkitoiminnan harmonisointi) tulevat myös tarjoamaan tutkijoille, asiantuntijoille ja yrityksille asiointipisteet, joiden kautta rakentaa tuotekehityksen tarvitsemaa tutkimusta ja sen tuloksena innovaatio- ja liiketoimintaa ja hyviä palveluja.

2.3 Valtionhallinnon toiminnassa on edelleen kehitettävää yritysten investoinneille suotuisan ympäristön mahdollistamiseksi

Amcham Finlandin ja Business Finlandin toteuttaman Suomi Sijaintipaikkana -barometrin mukaan ulkomaiset yritykset ovat tuoneet edelleen esiin tarpeen sujuvoittaa valtion lupaprosesseja. Lisäksi tutkimuksessa mainittiin ongelmiksi työmarkkinoiden joustavuuden puute sekä henkilöverotuksen korkean taso. Ongelmia oli myös havaittu korkeasti koulutettujen ulkomaisten osaajien sitouttamisessa Suomeen opiskelujen päättymisen jälkeen, investointien edistämistyön resurssoinnin riittävyydessä sekä julkisen sektorin ICT-hankintaosaamisessa.

Lisäksi osaavan ulkomaisen työvoiman hankintaan liittyvissä prosesseissa on tarkastusviraston työperäisen maahanmuuton kannusteet ja esteet – tarkastuksen suunnitteluvaiheessa nousut esille useita ongelmia ja kehittämistarpeita. Nämä liittyvät mm. työperäisen maahanmuuton poikkihallinnollisen kokonaisuuden kehittämiseen ja johtamiseen, lupaprosessien asiakaslähtöisyyteen, asettautumisen- ja kotoittamispalveluihin, koulutusperäiseen maahanmuuttoon sekä houkuttelukampanjoiden vaikuttavuuteen ja työelämän monimuotoisuuden lisäämisen haasteisiin.

Valtiontalouden tarkastusvirasto suositti tarkastuskertomuksessa kehittämään markkinointiosaamisen ohella hallinnon hankintaosaamista. Valtiovarainministeriö asetti syyskuussa 2019 Vaikuttavat julkiset hankinnat -toimenpideohjelman (eli Hankinta-Suomen) yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa. Toimenpideohjelman ytimessä oli valmisteluvaiheessa Hankinta-Suomi-foorumi, joka oli koottu monialaisesti julkisorganisaatioiden strategisesta johdosta. Hankinta-Suomen avulla edistetään julkisiin hankintoihin käytettävien varojen yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä julkisen talouden kestävyyttä.

Vuonna 2020 laadittiin ensimmäinen kansallinen julkisten hankintojen strategia toimeenpanon kuvaukseen ja vaikuttavuusmittareineen. Strategialla vaikutetaan muun muassa julkisen hallinnon hankintaosaamisen kehittämiseen, hankinta- ja prosessikustannusten vähentämiseen, PK-yritysten mahdollisuuksiin osallistua tarjouskilpailuihin sekä innovatiivisten hankintojen edistämiseen. Yhdeksi tavoitteeksi strategiassa on määritelty edellytysten luominen julkisen sektorin ja yritysten väliselle yhteistyöminnalle ja vuorovaikutukselle sekä innovaatiomyönteisen markkinan syntymisen edistäminen. Strategiavalmisteluun on osallistettu julkisen sektorin ja asiantuntijoiden lisäksi laajasti yrityksiä.

Työ- ja elinkeinoministeriö puolestaan toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa suunnitelmaa innovatiivisten julkisten hankintojen käytön lisäämiseen, palvelujen kehittämiseen sekä kestäväan kasvuun.

3 Yhteenveto ja jatkotoimet

Yritysten investointien edistämiseen kohdistuneiden tarkastusten päähavainnot olivat, että valtio voi tehdä paljon yritysten investointien edistämiseksi. Valtio voi muun muassa kehittää valtionhallinnon päätöksentekoa ja toimintatapoja, lisätä viranomaisten ja yritysten välistä dialogia, sujuvoittaa lupaprosesseja, selkeyttää lainsäädäntöä, rakentaa ja korjata infrastruktuuria sekä parantaa markkinoinnin osaamista yhteiskunnassa ja julkisten hankintojen osaamista hallinnossa.

Jälkitarkastuksen havaintojen perusteella valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonaloilla on tehty runsaasti kehittämistoimenpiteitä yritysten investointien edistämiseksi. Valtion lupaprosesseja on osin saatu sujuvoitettua ja yhteistyötä on edistetty yrityssektorin kanssa. Valtionhallinnon toimintatapoja on kehitetty tarkastusten suositusten suuntaan.

Yrityksille suotuisan investointiympäristön edistämiseen ja ylläpitoon on koronapandemian jälkeen tärkeää kiinnittää aiempaakin enemmän huomiota, jotta vahvistetaan valtiontalouden ja hyvinvointiyhteiskunnan kestävyyttä. Näin ollen työtä suotuisan investointiympäristön kehittämiseksi on tarpeen jatkaa.

Jälkiseurantaa ei ole tarvetta jatkaa.

Matti Okko
johtaja, Kestävä julkinen talous

Maarit Laatikainen
johtava tilintarkastaja

JAKELU Valtiovarainministeriö
Työ- ja elinkeinoministeriö
Business Finland
Sosiaali- ja terveysministeriö